

Хитра Зоя Михайлівна

Університетський коледж Київського університету ім. Б. Грінченка
аспірантка, викладач природничих дисциплін

**Методична система підготовки майбутніх учителів початкової школи
до формування в учнів цілісної картини світу**

Сучасний етап розвитку освіти і науки в Україні характеризується посиленням вимог до професійної діяльності вчителя початкової школи, зокрема його методичної компетентності. Під методичною компетентністю ми розуміємо заснований на знаннях інтелектуально та особистісно обумовлений досвід в галузі способів (технологій) формування в учнів цілісної природничо-наукової картини світу (ЦКС), що відноситься до діяльності майбутнього педагога [5, с. 7].

Технологія педагогічного моделювання професійної підготовки майбутніх учителів до формування в учнів ЦКС передбачає відбір та узгодження відповідного змістово-процесуального забезпечення, що включає: форми і види організації начально-виховного процесу, форми і методи організації навчальної діяльності студентів, засоби навчання з урахуванням відповідних педагогічних умов.

Згідно з "Положенням про організацію навчального процесу у ВНЗ" [4], основними формами організації навчального процесу є навчальні заняття, самостійна робота, науково-дослідна робота, практична підготовка, контрольні заходи, а основними видами навчальних занять – лекція, лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття; консультація. Враховуючи специфіку підготовки майбутніх учителів до формування в учнів ЦКС, ми пропонуємо, окрім традиційних форм навчальної діяльності, здійснювати дослідницькі проекти, проводити круглі столи, наукові конференції, світоглядні дискусії, залучати студентів до роботи у студентському науковому товаристві, організовувати краєзнавчо-природничі екскурсії, предметні гуртки, зустрічі з провідними фахівцями та науковцями тощо.

У рамках експериментального дослідження нами було заплановано та проведено серію краєзнавчо-природничих екскурсій, де студенти мали можливість спостерігати та вивчати різноманітні об'єкти та явища в умовах природного ландшафту, виробництва, музеїв, виставок. З одного боку, екскурсії дають змогу розширювати та поглиблювати знання студентів, формувати вміння орієнтуватися на місцевості, виявляти складні взаємозв'язки в природі, проводити спостереження, а з іншого боку, ця форма організації навчання дозволяє ефективно розвивати їхній пізнавальний інтерес, формувати загальну наукову картину світу.

З метою сприяння формуванню у майбутніх учителів початкової школи цілісного наукового світорозуміння нами було організовано та проведено науково-теоретичні конференції і семінари із залученням провідних науковців з досить широким спектром природничої та гуманітарної тематики: "Проблема рудиментарних органів та атавізмів в сучасній біології", "ВІЛ/СНІД в Україні", "Профілактика наркоманії серед молоді", "Екологія і суспільство"; семінари ("Концепції сучасного природознавства", "Антропогенез та розвиток уявлень про походження *Homo sapiens*", "Проблеми еволюції людини" тощо).

Під час вивчення предметів природничо-наукового циклу, що входять до природничо-наукової підготовки, студенти систематично залучалися до світоглядних дискусій щодо походження життя на Землі, проблем антропогенезу, морального права на аборт та ефтаназію, а також інших складних соціальних та біоетичних питань. Для цього проводилися зустрічі з провідними фахівцями Всеукраїнського культурно-просвітницького центру "Нове життя", які в рамках молодіжної програми "Відродження" здійснювали просвітницьку роботу щодо формування і становлення у студентської та учнівської молоді життєвих цінностей [3].

Щодо засобів навчання майбутніх фахівців, то наша педагогічна технологія передбачає використання як традиційних, так і спеціальних засобів навчання. До традиційних засобів навчання належать: друковані навчальні матеріали (підручники, посібники, методичні вказівки; таблиці; роздатковий матеріал; модульні програми); тести; навчальні відеофільми, аудіоматеріали; електронні навчальні матеріали (електронні підручники, енциклопедії, презентації, ресурси Інтернету); ЗМІ (Інтернет, телебачення, періодичні видання); обладнання (комп'ютери з відповідним програмним забезпеченням,

різноманітна аудіоапаратура та відеоапаратура, мультимедійний проектор тощо).

До спеціальних засобів навчання, що входять до підготовки майбутніх вчителів початкової школи до формування в учнів ЦКС, належать зокрема розроблені нами методичні рекомендації щодо формування в учнів ЦКС, навчально-методичний комплекс спецкурсу "Педагогічні технології формування в учнів ЦКС" тощо.

Відповідно до розробленої нами технологічної моделі підготовки майбутнього вчителя початкової школи до формування в учнів ЦКС ми використовували методи, що передбачають стимулювання і мотивацію навчальної діяльності, її організацію та здійснення, активізують пізнавальну діяльність студентів, розвивають критичне мислення, а також методи контролю та самоконтролю діяльності студентів.

Реалізація компетентнісного підходу в підготовці майбутнього вчителя початкової школи до формування в учнів ЦКС потребує перегляду класифікації методів навчальної діяльності. Для нашого дослідження цінними є підходи до класифікації методів організації навчальної діяльності, яку розробила Г.Д.Малик, де враховуючи ключові та професійні компетенції, дослідниця групує методи для: формування системи знань, розвитку аналітичних умінь, розвитку навичок вирішення проблеми, демонстрації професійних інформаційно-комунікаційних дій, розвитку навичок інтеракції, раціональної організації навчальної діяльності, саморозвитку тощо [2, с. 137 – 138].

Наше дослідження передбачає професійну підготовку майбутніх учителів початкової школи базувати на компетентнісно орієнтованих засадах із використанням сучасних освітніх технологій (розвиток критичного мислення, проблемний підхід, проектні технології тощо). Відтак, органічне поєднання різноманітних форм та методів навчальної діяльності студентів, а також залучення студентів до різних видів роботи, по-перше, дозволить розкрити майбутнім учителям початкової школи багатомірність навколишнього світу, сформувати в них наукове світорозуміння, по-друге, виступатиме однією з умов формування освітнього середовища навчального закладу, яке покликане сприяти професійній підготовці фахівців, розвитку їхніх особистісних якостей та вивіщенню загальнокультурного рівня студентів.

Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи відбувається в освітньому середовищі вищого навчального закладу, яке розглядають як "багатосуб'єктне та багатопредметне утворення, що цілеспрямовано і стихійно впливає на професійно-особистісний розвиток майбутнього фахівця, забезпечуючи його готовність до професійної діяльності та / або продовження навчання" [1, с. 60].

Тому ми обов'язково маємо враховувати вплив освітнього середовища на особистість майбутнього фахівця. Відібрані нами на компетентнісних засадах оптимальні, на нашу думку, методи, засоби та форми професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів ЦКС, враховуючи відповідні педагогічні умови, спрямовані на вироблення спільної платформи

дій або стратегії щодо вдосконалення рівня професіоналізму майбутніх фахівців.

Література

1. Братко М.В. Освітнє середовище Університетського коледжу як об'єкт управління// М.В. Братко/ Теоретико-методологічні проблеми неперервної професійної освіти. – Ч.3. – 2013. – С.55–61.
2. Малик Г.Д. Умови реалізації компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутнього документознавця: дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Малик Галина Дмитрівна. – К., 2011. –350 с.
3. Молодіжної програми “Відродження” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.center-uspikh.com.ua>
4. Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах : наказом МОН України № 161 від 2 червня 1993 р.// Вища освіта України : Нормативно-правове регулювання. –К., 2003. –С. 413–431.
5. Шептуховский М.В. Методическая система подготовки будущих учителей начальных классов к обучению школьников курсу “Окружающий мир”: автореф. дис. док. пед. наук : 13.00.08. “Теория и методика профессионального образования” / Шептуховский Михаил Васильевич; ГОУ ВПО “Шуйский государственный педагогический университет”. – Шуя, 2009. – 41 с.